

La llengua i la literatura a les aules

Montserrat Villagrasa

El III Simposi sobre l'ensenyament de la llengua i la literatura catalanes a la secundària i a la universitat, celebrat el passat 26 d'abril a la sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans, ha deixat un regust agredolç, ple de parcel·les optimistes, però alhora ple de motius per a ser pessimista.

S'ha agraït que el to de la major part dels ponents fos constructiu, ple d'il·lusió i farcit de normalitat.

És obvi que la tendència majoritària és veure el got mig buit, o gairebé buit, però hem de tenir la mirada sempre esperançadora que no tot és catastròfic.

Tal com el títol del *Simposi* anuncia, darrere l'anàlisi de la literatura s'amaga la llengua. I aquesta ha manipulat involuntàriament l'espai de la literatura.

Totes les ponències han estat coordinades per Daniel Casals i Francesc Foguet, professors del Departament

de Filologia Catalana de la UAB i magníficament presentades sobre literatura catalana, com la de *Tilbert Didac Stegmann*, professor emèrit de la Goethe-Universität Frankfurt am Main; *Gemma Lluch*, professora de la Universitat de València, i *Jaume Aulet*, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona, ens han fet adonar de la importància que té la literatura per a la llengua i com és més que necessari defensar-la, conservar-la, cuidar-la, ensenyar-la, potenciar-la, preservar-la. Des de les experiències personals, han exposat constructivament i han engrescat en la necessitat de conèixer els nostres clàssics, de crear antologies literàries de gèneres diversos, de treballar autors a les aules, de llegir-los i compartir les lectures amb els alumnes, de defensar la literatura i de retruc les humanitats, de crear espais de lectura literària compartida.

La llengua, com a rerefons de la literatura, ha estat objecte d'anàlisi, debat i acurat diagnòstic.

D'una banda, els batalladors del dia a dia, els qui estem bregats en l'àrdua tasca diària de la docència de la nostra llengua, en totes les esferes, continuem amb normalitat i professionalitat l'ensenyament del català al jovent, que és el nostre futur. No és temps de derrotismes. És cert que hi ha molts punts en contra, uns professionals mancats de preparació lingüística i filològica, un nivell de llengua insuficient, un empobriment de la llengua en general, una deficient immersió lingüística, una llengua anglesa devoradora, una llengua castellana llaminera, i un etcètera d'entrebancs. Però, ho dic amb il·lusió, aquests entrebancs hi han estat sempre.

Joan Gelabert i Mas, professor de secundària a les Illes Balears, defensa la socialització del català com a eina salvadora de la llengua.

D'altra banda, des de l'escola treballem bé, preparem bé els alumnes per al món que trobaran en sortir de les aules, els alumnes aprenen els continguts que els caldran i els assoleixen, surten ben preparats.

En les nostres institucions lligades a la llengua i a la cultura es treballa també amb rigor i criteri científic. L'Institut d'Estudis Catalans, la universitat pública, el Termcat, editorials privades, el Departament d'Ensenyament... El resultat és dotar la nostra llengua del prestigi i les eines necessaris per a continuar essent una llengua normalitzada i competitiva.

Ara bé, com que fa massa temps, el procés no funciona. No funcionen les institucions polítiques, no funciona la llei, no funciona la demanda, no funciona l'exigència... I quan no funciona, el mecanisme pot deixar de funcionar. Fent ús dels paral·lelismes, som en la cadena de producció, però en qualsevol moment se'ns pot fer un Ero. Ara per ara, estem com qualsevol de les tantes empreses que poden patir-ne un, però que continuen treballant per salvar el seu lloc de feina.

La universitat privada descuida i negligeix l'ús de la llengua. A la Universitat Pompeu Fabra no s'imparteixen classes en català per motius varis. Un dels ponents al Simposi va proposar canviar-ne el nom per «Universitat Menéndez y Pelayo».

Els alumnes que volen estudiar filologia catalana són escassos. Les sortides professionals són exigües. És una carrera, com totes les d'humanitats, desprestigiada i abocada a l'extinció.

En els màsters de preparació per a ensenyants de llengua i literatura catalanes s'imparteixen classes de català i castellà conjuntament. En la inscripció al màster de llengua i literatura catalanes passen per davant alumnes d'altres llicenciatures en detriment dels de filologia catalana.

A les aules de la universitat, quan l'exigència en el rigor escrit s'incrementa i s'exigeix una correcció ortogràfica, els mateixos alumnes es decanten per l'opció en castellà, que no resta i, expressen, fan menys faltes. Aquests aprenents són els futurs professors de català.

En les proves d'accés a la universitat els alumnes poden optar per fer els exàmens en castellà.

Com a conclusió i per aportar una pinzellada d'opinió personal segons tot el que es va dir i escoltar al Simposi, *sense militància, no hi ha res a fer*. I sense optimisme, encara menys.

Recullo algunes frases molt interessants pronunciades per alguns dels ponents del simposi:

Teresa Cabré, presidenta de la Secció Filològica del IEC i catedràtica de la Universitat Pompeu Fabra: *Cal ensenyar a llegir la gramàtica en l'ensenyament. Cal ensenyar a distingir entre error i interferència.*

Bel Olid, presidenta de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, escriptora i traductora: *Hi ha massa intolerància per als parlants del carrer i massa tolerància per als professionals que treballen amb la llengua.*

Francesc Feliu, professor de la Universitat de Girona: *La llengua s'aprèn llegint literatura.*

Anton Carbonell, professor de secundària i membre del Col·lectiu Pere Quart: *La literatura és la manifestació del recull de la gramàtica.*

Tilbert Dídac Stegmann, professor emèrit de la Goethe-Universität Frankfurt am Main: *Si parles la llengua de l'altre europeu, li has estès la mà.*

Faig meva, també, la citació de Jordi Castellanos, reconegut investigador de la literatura catalana: *Només les grans cultures tenen grans clàssics.* ■